

ETO: 81'271-021.131
371.315

ORIGINAL SCIENTIFIC PAPER

DOI: 10.19090/hk.2021.1.84-95

LŐRINCZ Gábor

Selye János Egyetem, Tanárképző Kar
Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék
Komárom, Szlovákia
lorinczg@ujs.sk

ISTÓK Béla

Selye János Egyetem, Tanárképző Kar
Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék
Komárom, Szlovákia
istokv@ujs.sk

N. VARAGYA Szilvia

Selye János Egyetem
Magyar Nyelv és Irodalom Doktori Iskola
Komárom, Szlovákia
107104@student.ujs.sk

A WEBOLDALAK SZEREPE A VIRTUÁLIS ISKOLAI NYELVI TÁJKÉPÉBEN¹

The role of websites in the virtual schoolscape

Uloga internet portala u virtuelnom školskom jezičkom pejzažu

A honlapok a virtuális tér meghatározó elemei, így fontos szerepük van az egyes oktatási intézmények imidzsének kialakításában is. Tanulmányunkban néhány szlovákiai és magyarországi alap- és középfokú, illetve felsőoktatási intézmény járványügyi helyzetre és online oktatásra vonatkozó virtuális tartalmait hasonlítjuk össze, emellett pedig figyelmet fordítunk a két- és többnyelvűség megjelenésének mértékére is. A nyelvi tájkép kuta-

¹ A tanulmány a Visegrad Scholarship Program anyagi támogatásával készült az #52010823. számú szerződés keretén belül. – This paper was written within the confines in Visegrad Scholarship Program, Project n.: #52010823.

tásának több iránya alakult ki az elmúlt évek során, melyek közül az egyik az iskolai (schoolscape), egy másik pedig (cyberscape) a virtuális vonatkozásokra fókuszál. Az egyes részterületek között azonban sok esetben átfedések mutatkoznak, így vizsgálatuk összekapcsolható. Az iskolai nyelvi tájkép jellemzőinek a virtuális vonatkozások természetesen csak egy kis részét képezik, hiszen az iskolában – mint a vizuális nyelvhasználat sajátos terében – minden olyan vizuális-nyelvi megnyilvánulás vizsgálható, amely ennek a térnek a kommunikációs elvárásait és igényeit tükrözi.

Kulcsszavak: virtuális iskolai nyelvi tájkép, online oktatás, weboldalak

Bevezetés

Az elmúlt egy évben a megszokott oktatási körülményeket a koronavírus-járvány teljes mértékben átalakította: a jelenléti oktatást felváltotta az online térben történő tanítás. Ennek következtében az interperszonális kapcsolattartási módok is átalakultak, bizonyos kommunikációs formák vesztek jelentőségükből (élőszó), mások viszont felértékelődtek (videochat). Bár az online oktatás bizonyos szempontból közvetlen módon történik (legalábbis az azonos virtuális térben és időben lét tekintetében), a tanár mégsem lehet biztos abban, hogy hány hallgató, diák követi figyelemmel az előadásait, óráit, mivel a „bejelentkezett-ség” ténye egyáltalán nem garancia arra, hogy valaki ül is az internetkapcsolat másik végén a számítógép előtt. Éppen ezért nagyon fontos, hogy a különböző oktatási intézmények milyen tanulást segítő online felületeket biztosítanak tanáraik és diákjaik számára, hiszen a virtuális térben elérhető tananyagtartalmak szerepe jelenleg elsődlegesnek, sőt sok esetben kizárólagosnak tekinthető.

Elméleti alapvetés

A nyelvtájkép-kutatás interdiszciplináris vizsgálati terület: kapcsolatban áll a kommunikációtudománnyal, szociológiával, pszichológiával, közgazdaságtannal, tájépítészettel, oktatással (vö. Gorter 2017, 38), szemiotikával, szociolingvisztikával, folklorisztikával, történeti névtannal, jog-, földrajz- és történettudománnyal (vö. Bartha – Laihonen – Szabó 2013, 13), valamint az antropológiával, politika- és államtudománnyal, nyelvpolitikával, urbanisztikával stb. (vö. Mensel – Vandenbroucke – Blackwood 2016, 423). A nyelvtájkép-kutatás egynyelvű környezetben is fontos, a kérdéskör vizsgálata során azonban célravezetőbb a többnyelvűség, illetve a nyelvek kapcsolatainak és konfliktusainak vizsgálata (vö. Gorter 2013, 193). A szóban forgó terület többek között azért is érdekes, mert információkat szolgáltat(hat) a hivatalos nyelvpolitika fentről lefelé irányuló jelhasználatának (például az utcanevek és az

oktatási intézmények megnevezései) és az egyének által alulról felfelé alkalmazott névadási elveknek (üzletek elnevezései, utcai plakátok) a különbségeiről, kölcsönhatásáról (vö. Cenoz – Gorter 2006, 68).

Mivel a kutatók érdeklődési köre nagyon szerteágazó, ezért a nyelvi tájképnek sokszor csak egy-egy kisebb szeletét vizsgálják tüzetesebben. A kutatott részterületek közül Tódor (vö. 2019, 16) többek között megemlíti a falfirkákat elemző *graffscape*-et (Rozenholc 2010), a falvak vizuális nyelvhasználatát feltáró *ruralscape*-et (Banda – Jimaima 2015), a városok nyelvi tájképével foglalkozó *cityscape*-et (Muth 2016), a nyelvi tájképben megjelenő különböző ejtésváltozatokat és hangzássémákat kutató *soundscape*-et (Pappenhagen – Scarvaglieri – Redder 2016), a fontosabb utcák vizualitását vizsgáló *streetscape*-et (Rose-Redwood – Alderman – Azaryahu 2018), valamint a témánk szempontjából két legfontosabbat: a nyelvi tájkép virtuális térben megjelenő vonatkozásait hangsúlyozó *cyberscape*-et (Ivkovic – Lotherington 2009), illetve az iskolák nyelviségére és vizualitására összpontosító *schoolscape*-et (Brown 2012; Gorter 2018).

A továbbiakban vegyük szemügyre, mit is nevezünk iskolai nyelvi tájképnek: „Az iskolai nyelvi tájkép (»schoolscape«) a vizuális nyelvhasználat sajátos tere, és mindazon vizuális nyelvi megnyilvánulások összességét jelöli (hirdetőtábla, tabló, táblakép, szemléltetőeszközök, multimédia stb.), amelyek ezen tér kommunikációs elvárásait, igényeit szolgálják” (Tódor 2014, 41). Brown (2012, 282) szerint ennek a jelenségegyüttesnek a vizsgálata azért fontos, mert az iskola minden esetben a hivatalos nyelvi ideológiák megnyilvánulásának speciális helyszíne. Szabó kutatásai (vö. 2015, 47) például azt mutatják, hogy a budapesti állami és magániskolákban a nemzettudattal kapcsolatos nyelvi és kulturális ideológiák eltérő módon vizualizálódnak: az előbbieken inkább a fentről lefelé ható homogenizációs törekvés, az utóbbiakban ellenben az egyediség és kreativitás támogatása figyelhető meg. Egy hasonló vizsgálat rámutatott arra is, hogy a standardizmus ideológiája – vagyis, hogy a standard az egyedül jó, helyes, követendő és tanítandó nyelvváltozat (vö. Lanstyák 2017) – nemcsak az anyanyelv-, hanem az idegennyelv-oktatásban is érvényesül, mivel a gyerekeknek a szóban forgó iskolákban (de Európában általánosságban is) elsősorban brit angolt kell tanulniuk (vö. Laihonon – Szabó 2017, 131–132). A standardizmus a kisebbségben élő magyar közösségek számára különösen kedvezőtlen, mert az ő nyelvhasználatukban természetes módon jelennek meg például olyan kontaktusjelenségek, amelyek a sztenderd nézőpontjából elítélendők. Ez természetesen az iskolában is gondot okoz, hiszen a tanárképzésben sok helyen sajnos még mindig nem fordítanak megfelelő figyelmet a nyelvi heterogenitás oktatási vonatkozásaira. A különböző nyelvi és nem nyelvi tévhi-

tek iskolai nyelvi tájképben való megjelenését a tankönyvek többsége is nagyban elősegíti, hiszen a standardizmus mellett megjelenik bennük például az instrumentalizmus (mely szerint a nyelv külsődleges használati eszköz) vagy a varietizmus (amely a nyelvet jól elhatárolható, „dologszerű” nyelvváltozatokból állónak tételezi) ideológiája is (vö. Domonkosi 2016; Lőrincz 2020a). A nem nyelvi jellegű ideológiák is realizálódhatnak nyelvi viszonyrendszerben, hiszen pl. a kisebbségek körében oktatott többségi nyelv reprezentációja az oktatási intézmények vizuális jelhasználatában szinte mindig sokkal magasabb, mint az idegen nyelveké (vö. Biró 2016, 119–120). A többségi nyelvről kisebbségi nyelvre fordított tankönyvekben megjelenhetnek továbbá nyelvi problémák is, hiszen bennük következetlen lehet pl. a tulajdonnevek anyanyelvi, többségi nyelvi, illetve különböző idegen nyelvi alakjainak használata (vö. Lőrincz 2020b).

A fentiek mellett érdemes kiemelni a nyelvitájkép-kutatás és az iskola kapcsolatának egy más szempontú megközelítését is, hiszen a szóban forgó vizsgálati terület oktatási segédletként is felhasználható, például az idegennyelv-tanításban (vö. Chesnut – Lee – Schulte 2013) vagy a társadalmi, kulturális és nyelvi diverzitás elfogadtatása során (vö. Hancock 2012). A kétnyelvű feliratok kapcsán többek között a kisebbségi és többségi nyelvek térbeli viszonyára (azaz, hogy melyik van felül és alul, ha pedig egymás mellett helyezkednek el, akkor melyik található bal, és melyik a jobb oldalon) érdemes felhívni a tanulók figyelmét, de a tanár akár arra is rámutathat, hogy kép és szöveg viszonya nem mindig azonos a kettő összegével, hiszen találkozásukkor többlettartalom is kialakulhat (gondoljunk csak például a különböző mémekre).

Az iskolai nyelvi tájkép átmenetet képez a nyilvános és privát terek között, hiszen az egyes intézmények külső és belső tereiben található jelek célja és jellege nagyon eltérő lehet (vö. Kolečáni 2020, 61). Az oktatási intézmények nyelvi tájképe sokban különbözik a nyilvános terekétől: eltérő az egy- és többnyelvűség mértéke, a jelhasználat kevésbé professzionális, és más a kommunikációs célja is, mivel a jelképzés leginkább a diákok tevékenységéhez kötődik (vö. Gorter 2018, 81).

A virtuális nyelvi tájképpel, más néven cyberscape-pel alig néhány nyelvész foglalkozik, ennek ellenére a szóban forgó terület viszonylag pontosan definiálható: azoknak az interlingvális és -kulturális kapcsolatokon alapuló ontológiai, szociopolitikai és nyelvi jelenségeknek az összessége, amelyek a virtuális térben identitásjelölő funkcióval jelennek meg (vö. Ivkovic – Lotherington 2009, 19). A virtuális nyelvi tájkép legalább négy ponton különbözik a fizikai világ nyelvi tájképétől: 1. az első valóságos fizikai környezetbe ágyazódik, a második pedig a számítógépes kommunikáció során létrehozott virtuális térben jelenítődik meg;

2. az egyik a való világ beszélt nyelvi szituációit tükrözi, a másinak azonban ez nem szükséges velejárója (gondoljunk csak egy fordítóprogram agrammatikus mondataira vagy a különböző hangulatjelekre); 3. a fizikai nyelvi tájképben a jelölés tipikusan állandó és stabil, míg a virtuális világban átmeneti, dinamikus, akár naponta többször is változó és bárki által könnyen módosítható; 4. az első esetben a beszélők térhez és időhöz kötöttek, míg a másodikban nem, illetve a két- és többnyelvűség mértéke is eltérő a valós és a virtuális térben (vö. Ivkovic – Lotherington 2009, 19; Biró 2018, 183). Megfontolandó azonban Troyer (2012, 95) álláspontja is, miszerint a virtuális–valós dichotómia félrevezető, hiszen a két teret nem lehet élesen elhatárolni egymástól, mivel az ember akár párhuzamosan is tartózkodhat mindkettőben (ha egy oktatási intézményt az utcán sétálva és egy internetes térképen egyszerre keresünk).

A vizsgált honlapok

A honlap minden oktatási intézmény életében nagyon fontos szerepet játszik, hiszen itt található meg minden olyan információ, amely az alkalmazottak, a külvilág, illetve a jelenlegi és a jövőbeli diákok, hallgatók számára fontos lehet (pl. oktatók kitüntetései, konferencia-részvételei, az oktatási intézmény minősítése, a jelentkezési lapok benyújtásának határideje, a szorgalmi és vizsgaidőszak kezdete és vége stb.), ezért nem mindegy, hogy mennyire ragadja meg a figyelmet, mennyire átlátható, mennyire egyszerű vagy komplikált a keresett információ megtalálása az érdeklődő számára stb. „Olyan esetekben, amikor a világhálón való megjelenéssel valóságos tereket szeretnénk áthidalni annak érdekében, hogy a tőlünk távol levők közelről ismerjenek meg bennünket (akár mint személyt vagy mint szervezetet), különösen fontos az imázst teremtő, a másokban lenyomatot hagyó és egyúttal bennünket jellegzetesen azonosító digitális jelenlét” (Tóth 2018, 53).

Egy-egy magyarországi és szlovákiai egyetem, illetve két-két általános és ugyanennyi középiskola weboldalát vizsgáltuk meg a két- és többnyelvűség megjelenésére, a járványügyi helyzetre, valamint az online oktatással kapcsolatos információkra fókuszálva. Az egyes településekre a szlovák–magyar határhoz való közelségük miatt esett a választásunk, a konkrét intézmények kiválasztását pedig az azonos iskolatípusba való tartozás indokolja. A kiválasztott intézmények közül Szlovákiában található a komáromi (Komárno) Selye János Egyetem, a dunaszerdahelyi (Dunajská Streda) Magyar Tanítási Nyelvű Magángimnázium, a komáromi (Komárno) Selye János Gimnázium, a bőszi (Gabčíkovo) Amade László Alapiskola, valamint a nagymegyeri (Veľký Meder)

Bartók Béla Alapiskola, Magyarországon pedig az egri Eszterházy Károly Egyetem, a győri Révai Miklós Gimnázium, az esztergomi Árpád-házi Szent Erzsébet Gimnázium, a Komáromi Petőfi Sándor Általános Iskola, illetve az esztergomi Babits Mihály Általános Iskola.

A Selye János Egyetem honlapja következetesen kétnyelvű, vagyis minden információnak, amely megjelenik magyarul, szlovákul is kötelező érvénnyel meg kell jelennie, emellett pedig az egyetemre vonatkozó legfontosabb tudnivalók angol nyelven is megtalálhatóak a felületen. Ez azért nagyon fontos, mert a különböző cserediákprogramok keretén belül olyan hallgatók is érkehetnek az egyetemre, akik nem beszélik a magyar, sok esetben pedig a szlovák nyelvet sem. A főoldal közepén az éppen aktuális hírfolyam jelenik meg, amelyből tudomást szerezhetünk arról, hogy az évente megrendezett nyílt nap 2021-ben a járványügyi helyzetre való tekintettel virtuális formában valósul meg. A weboldal állandó részét képezi egy-egy koronavírussal (erre kattintva minden járványügyi intézkedést megtalál az érdeklődő, bejelentheti, ha megfertőződött stb.), illetve az online oktatást biztosító Big Blue Button felülettel kapcsolatos ikon is.

Az Eszterházy Károly Egyetem honlapjának megnyitásakor rögtön egy felugró ablak jelenik meg, amely a koronavírussal kapcsolatos legfontosabb információhoz, egyetemi rendeletekhez, intézkedésekhez irányítja a felhasználót. A kezdőoldalon többek között Távoktatás menüpont is található, amelyben a hallgatók megtalálják az egyetemen használatban lévő különböző alkalmazásokat, illetve a tanulást megkönnyítő oktatási segédleteket. A honlap angol nyelvű változata jóval kidolgozottabb, mint az SJE esetében, de részletességét tekintve mégis elmarad a magyar változat mellett. Az angol nyelvű felületre szintén azért van szükség, mert a külföldi, magyarul nem vagy rosszul beszélő hallgatók tájékozódását segíti. A két honlap tartalmi kapcsán megállapíthatjuk, hogy a nyelvitájkép-kutatásnak az elméleti részben említett részterületei mellett napjainkban már számításba kell venni a virológiai vagy epidemiológiai nyelvi tájképet (vö. Istók – Lőrincz 2020) és annak virtuális vonatkozásait is.

A Magyar Tanítási Nyelvű Magángimnázium nyitóoldalán semmilyen információt nem találunk az online oktatással vagy a járványügyi helyzettel kapcsolatban, és ez abban az esetben is igaz, ha az Oktatás menüpontra kattintunk. Ez azért meglepő, mert egy oktatási intézmény weboldalának éppen az lenne a feladata, hogy az oktatással kapcsolatos naprakész információkat közöljön a szülőkkel és a diákokkal. A nyitóoldalon a magyar és szlovák zászló formájú kis ikonok mellett a német és angol is feltűnik, azt sejtetve, hogy a gimnáziummal kapcsolatos információk négy nyelven olvashatók. A honlap szlovák nyelvű változata részletességét tekintve elmarad a magyar nyelvű mögött, és

ha az intézménnyel kapcsolatos angol vagy német nyelvű tájékoztatást szeretnénk olvasni, akkor azt tapasztaljuk, hogy a vonatkozó ikonok nem aktívak, vagyis a weboldal semmilyen idegen nyelvű információt nem tartalmaz. Mivel a vizsgált középiskoláknak idegen nyelvű diákjai egyáltalán nincsenek, ezért nem teljesen világos, miért volt szükség erre a lépésre, amely ilyen formában az oktatási intézmény imidzsének inkább kárára, mintsem előnyére válik.

A Révai Miklós Gimnázium honlapjának nyitóoldala szintén nem tartalmaz semmilyen információt a járványhelyzettel, illetve az online oktatással kapcsolatban. Ha az Oktatás menüpontra kattintunk, akkor megjelenik ugyan a digitális oktatás alpont, ebből azonban csupán annyit tudunk meg, hogy az iskolaév második felében is érvényben marad a digitális munkarend. Az intézmény honlapja nem tartalmaz idegen nyelvű információkat.

A Selye János Gimnázium honlapja következetesen kétnyelvű, az intézmény neve azonban mind a magyar, mind a szlovák felületen hivatalos változatban, vagyis először államnyelven jelenik meg, majd csak utána magyarul. A honlapon minden pandémiával kapcsolatos minisztériumi rendelkezés megtalálható, az online oktatás mikéntjéről azonban nem találunk semmilyen információt. A weboldalon angol, német vagy más idegen nyelvű tartalmak nincsenek.

Az Árpád-házi Szent Erzsébet Gimnázium honlapja sem a járványügyi helyzetre, sem az online oktatásra nem reflektál, emellett pedig teljesen egynyelvű.

Az Amade László Alapiskola honlapjára kattintva ugyan nem jutunk azonnal információhoz az online oktatással kapcsolatban, viszont az Aktualitások menüpont alatt egy értesítés található, amelyből kiderül, hogy meghatározatlan időre továbbra is a távoktatás marad érvényben. Az online órarendek, illetve a Házi feladatok menüpontban pedig azok a fontos tudnivalók vannak összegyűjtve, amelyek az online oktatás zavartalan lefolyását biztosítják. Az intézmény weboldalán nem találhatóak szlovák nyelvű információk, ami arra utal, hogy a honlapok bizonyos szempontból olyan félhivatalos, belső használatra létrehozott fórumok, amelyeken nem szükséges a többségi nyelv használata. Az ilyen jellegű egynyelvűség mindenképpen erős nemzetiségi identitásra utal, amelyet megerősít az iskola logójában található piros-fehér-zöld színek kombinációja is.

A Bartók Béla Alapiskola weboldalán sajátos módon nyilvánul meg a kétnyelvűség: bár az iskola megnevezése először szlovákul jelenik meg és csak utána magyarul, a magyar nyelv mellett pedig kiválasztható a szlovák is, a különböző menüpontoknak azonban sokszor a szlovák felületen is magyar a megnevezése és az információ tartalma. A főoldal hírfolyamában találunk ugyan a járványügyi helyzettel kapcsolatos közleményt, az online oktatás szervezéséről azonban nem derül ki semmi.

A Komáromi Petőfi Sándor Általános Iskola nyitóoldalának hírfolyamában aktuálisnak tűnő információkat találunk a digitális munkarendre vonatkozó biztonságos adatkezelésről, azonban ha lejjebb görgetünk, akkor kiderül, hogy ezek még a 2019/20-as tanévre vonatkoznak. Az iskola honlapja egynyelvű, idegen nyelvű információk nem találhatók rajta.

A Babits Mihály Általános Iskola weboldala egynyelvű, a kezdőoldalon megtalálható a járványhelyzet aktuális csempetési rendje, a hírfolyam pedig információkat tartalmaz a korábbi digitális oktatással és annak mikéntjével kapcsolatban.

Összegzésként elmondható, hogy a vizsgált felsőoktatási intézmények virtuális nyelvi tájképében hangsúlyosan megjelennek a koronavírus-járvánnyal, illetve az online oktatással kapcsolatos információk, viszont az általános és középiskoláknak ez nem mindegyikére igaz. Utóbbiak kapcsán két okból is vissza kell térnem az elméleti részben említett virtuális–valós dichotómiához. Egyrészt azért, mert ha a szóban forgó oktatási intézményeknek csupán a honlapjai alapján tájékozódnánk, akkor könnyen arra a következtetésre juthatnánk, hogy bennük zavartalanul folyik a jelenléti oktatás, vagyis a valóság és a virtuális világ nincs összhangban egymással. Másrészt pedig azért, mert a várttól eltérően a két- és többnyelvűség mértéke nagyjából azonos a valós és a virtuális térben, hiszen a magyarországi egynyelvű általános és középiskoláknak a honlapjai is egynyelvűek, a szlovákiai magyar közoktatási intézmények esetében pedig a honlapok tükrözik a magyardomináns nyelvhasználatot. Fontos hangsúlyozni azonban, hogy a vizsgált intézmények kis száma miatt nem vonhatunk le általános érvényű következtetéseket: az eredmények jelzésértékűek, és rámutatnak a témával kapcsolatos további kutatások szükségességére.

Befejezés

Dolgozatunkban az iskolai nyelvi tájkép virtuális vonatkozásainak egyik szegmensével, a weboldalakkal foglalkoztunk. Ezeknek az online felületeknek napjainkban azért kiemelt a szerepük, mert nagyban segítik a szülők és a diákok tanulással, tanulászervezéssel kapcsolatos tájékozódását. Az iskolai nyelvi tájkép virtuális vonatkozásainak a honlapokon kívül fontos összetevői még a különböző Facebook-oldalak és -csoportok, ezért a kutatást ezekre is érdemes kiterjeszteni. Az egyes oktatási intézmények komplex nyelvi tájképéről azonban csak akkor kaphatnánk valós képet, ha meg tudnánk vizsgálni az oktatással kapcsolatos dokumentációt, az iskolák épületeinek külső és belső részén, illetve az osztálytermekben található feliratokat, plakátokat, képeket, emellett pedig részt vevő megfigyelőként minél több tanítási órába betekintést nyerhetnénk.

Irodalom

- Banda, Felix – Jimaima, Hambaba. 2015. The semiotic ecology of linguistic landscapes in rural Zambia. *Journal of Sociolinguistics* 19 (5): 643–670.
- Bartha Csilla – Laihonen, Petteri – Szabó Tamás Péter. 2013. Nyelvi tájkép kisebbségben és többségben: Egy új kutatási területről. *Pro Minoritate* (3): 13–28.
- Biró, Enikő. 2016. Learning Schoolsapes in a Minority Setting. *Acta Universitatis Sapientiae, Philologica* 8 (2): 109–121. DOI: 10.1515/ausp-2016-0021
- Biró, Enikő. 2018. More Than a Facebook Share: Exploring Virtual Linguistic Landscape. *Acta Universitatis Sapientiae, Philologica* 10 (2): 181–192. DOI: 110.2478/ausp-2018-0022
- Brown, D. Kara. 2012. The linguistic landscape of educational spaces: Language revitalization and schools in Southeastern Estonia. In *Minority languages in the linguistic landscape*. Eds. Gorter, Durk – Marten, Heiko F. – Van Mensel – Luk. 281–299. New York: Palgrave Macmillan.
- Cenoz, Jasone – Gorter, Durk. 2006. Linguistic Landscape and Minority Languages. *International Journal of Multilingualism* 3 (1): 67–80.
- Chesnut, Michael – Lee, Vivian – Schulte, Jenna. 2013. The language lessons around us: Undergraduate English pedagogy and linguistic landscape research. *English Teaching: Practice and Critique* 12 (2): 102–120.
- Domonkosi Ágnes. 2016. Nyelvi ideológia és nyelvszemlélet a kísérleti magyar nyelvi tankönyvekben. *Acta Academiae Agriensis: Sectio Linguistica Hungarica* (43): 30–45.
- Gorter, Durk. 2013. Linguistic Landscapes in a Multilingual World. *Annual Review of Applied Linguistics* (33): 190–212.
- Gorter, Durk. 2017. A nyelvi tájkép tanulmányozása: bevezetés a tudományterületbe. *Regio* (3): 31–49.
- Gorter, Durk. 2018. Linguistic landscape and trends in the study of schoolsapes. *Linguistics and Education* (44): 80–85.
- Hancock, Andy. 2012. Capturing the Linguistic Landscape of Edinburgh: A pedagogical tool to investigate student teachers' understandings of cultural and linguistic diversity. In *Linguistic Landscapes, Multilingualism and Social Change*. Eds. Hélot, Christine – Barni, Monica – Janssens, Rudi – Bagna, Carla. 249–266. Frankfurt am Main: Peter Lang.
- Istók Béla – Lőrincz Gábor. 2020. A virolingvisztika részterületei. In *12th International Conference of J. Selye University: Language and Literacy Section*. Ed. Simon, Szabolcs. 83–92. Komárno: Univerzita J. Selyeho. DOI: 10.36007/3761.2020.83
- Ivkovic, Dejan – Lotherington, Heather. 2009. Multilingualism in cyberspace: conceptualising the virtual linguistic landscape. *International Journal of Multilingualism* 6 (1): 17–36.

- Kolečáni Lenčová, Ivica. 2020. Linguistic Landscape and Reading Comprehension in Foreign Languages Teaching. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research* 10 (1): 160–164.
- Laihonen, Petteri – Szabó, Tamás Péter. 2017. Investigating visual practices in educational settings: Schoolscales, language ideologies and organizational cultures. In *Researching Multilingualism: Critical and ethnographic perspectives*. Eds. M. Martin-Jones – D. Martin. 121–138. London – New York: Routledge. DOI: 10.4324/9781315405346
- Lanstyák István. 2017. *Nyelvi ideológiák (általános tudnivalók és fogalomtár)*. 2017. május 26-i verzió. http://web.unideb.hu/~tkis/li_nyelvideologiai_fogalomtar2.pdf (2018. dec. 12.)
- Lőrincz Gábor. 2020a. Nyelvi tévhitek megjelenése különböző tankönyvvariánsokban. In *A nyelv perspektívája az oktatásban*. Szerk. Ludányi Zsófia – Jánk István – Domonkosi Ágnes. 225–242. Eger: Líceum Kiadó.
- Lőrincz Gábor. 2020b. Fordított tankönyvek a kisebbségi iskolai nyelvi tájképben. In *Tankönyvkutatás – fordított tankönyvek – kétnyelvűség: A Variológiai Kutatócsoport 9. nemzetközi tankönyvkutató szimpóziumának tanulmányai*. Szerk. Istók Béla – Lőrincz Gábor – Lőrincz Julianna – Simon Szabolcs. 75–98. Komárom: Selye János Egyetem.
- Muth, Sebastian. 2016. Street Art as Commercial Discourse: Commercialization and a New Typology of Signs in the Cityscape of Chisinau and Minsk. In *Negotiating and Contesting Identities in Linguistic Landscapes*. Eds. Blackwood, Robert – Lanza, Elizabeth – Woldemariam, Hirut. 19–36. London: Bloomsbury Academic.
- Pappenhagen, Ruth – Scarvaglieri, Claudio – Redder, Angelica. 2016. Expanding the linguistic landscape scenery?: Action theory and 'Linguistic Soundscaping'. In *Negotiating and Contesting Identities in Linguistic Landscapes*. Eds. Blackwood, Robert – Lanza, Elizabeth – Woldemariam, Hirut. 147–162. London: Bloomsbury Academic.
- Rose-Redwood, Reuben – Alderman, Derek – Azaryahu, Maoz. 2018. The Urban Streetscape as political cosmos. In *The Political Life of Urban Streetscapes: Naming, Politics, and Plac*. Eds. Rose-Redwood, Reuben – Alderman, Derek – Azaryahu, Maoz. 1–24. London – New York: Routledge.
- Rozenholc, Caroline. 2010. The neighborhood of Florentin: A window to the globalization of Tel Aviv. *Journal of Urban and Regional Analysis* 2 (2): 81–95.
- Szabó, Tamás Péter. 2015. The management of diversity in schoolscales: an analysis of Hungarian practices. *Apples: Journal of Applied Language Studies* (1): 23–51. <http://apples.jyu.fi/ArticleFile/download/554> (2020. jan. 4.)
- Tódor Erika-Mária. 2014. Hogyan hívogat az iskola?: Vizuális nyelvhasználat az iskolában. *Magiszter* (3): 40–51.

- Tódor Erika-Mária. 2019. *Hétköznapi kétnyelvűség: Nyelvhasználat, iskolai nyelvi tájkép és nyelvi én a romániai magyar iskolákban*. Budapest: Szépirodalmi Figyelő Alapítvány.
- Tóth Etelka. 2018. A honlap mint nyelvi tájkép. In *Nyelvi tájkép, nyelvi sokszínűség II. Nyelvhasználati terek és nyelvi sokszínűség*. Szerk. Tódor Erika-Mária – Tankó Enikő – Dégi Zsuzsanna. 53–63. Kolozsvár: Scientia Kiadó.
- Troyer, Robert A. 2012. English in the Thai linguistic netscape. *World Englishes* 31 (1): 93–112.
- Van Mensel, Luk – Vandenbroucke, Mieke – Blackwood, Robert. 2016. Linguistic Landscapes. In *Oxford Handbook of Language and Society*. Eds. García, Ofelia – Flores, Nelson – Spotti, Massimiliano. 423–449. Oxford: Oxford University Press.

THE ROLE OF WEBSITES IN THE VIRTUAL SCHOOLSCAPE

Since websites have been dominant elements of the virtual space, they have an important role in forming the image of educational institutions. This paper compares the virtual content of a number of Slovakian and Hungarian primary, secondary and higher educational institutions, focusing on the aspects of online education and the epidemiological situation, and in addition paying attention to the rate of bi- and multilingualism. In the last couple of years several researches have focused on linguistic landscape, which resulted in setting up various subfields, one of which is schoolscape and another one is cyberscape which focuses on virtual relations. In some cases there are overlaps between the subfields, so their study can be connected. Certainly the schoolscape not only refers to virtual relations but to the totality of individual and collective language representations and visual materials, which reflect the communicative practices of this well-structured specified space, the school. Naturally, the virtual aspects make up only a small part of the characteristics of schoolscape – a specific space of visual language use – since in school each visual and linguistic manifestation can be studied which reflects the communicational expectations and requirements of this space.

Keywords: virtual schoolscape, online education, websites

ULOGA INTERNET PORTALA U VIRTUELNOM ŠKOLSKOM JEZIČKOM PEJZAŽU

Internet stranice su bitni elementi virtuelnog prostora, zbog toga imaju presudnu ulogu u stvaranju imidža pojedinih obrazovnih institucija. U radu se predstavljaju i upoređuju virtuelni sadržaji vezani za epidemiološku situaciju i onlajn nastavu u nekoliko osnovno-, srednje- i visokoškolske ustanove u Slovačkoj i Mađarskoj, pored toga pažnja se posvećuje i obimu prisustva dvo- i višejezičnosti. Istraživanja školskog jezičkog pejzaža tokom proteklih godina odvijao se u više različitih pravaca,

od kojih je jedan fokusiran na školske (schoolscape), a drugi na virtuelne aspekte (cyberscape). U nekim oblastima se, međutim, oni često preklapaju, te se zbog toga mogu zajedno analizirati. Virtuelni aspekti naravno čine samo jedan mali deo istraživanja karakteristika školskog jezičkog pejzaža, naime u školama se – kao u karakterističnom prostoru vizuelnog jezičkog ponašanja – mogu ispitivati sve one vizuelno-jezičke pojave, koje odslikavaju komunikativne datosti ovog prostora.

Ključne reči: virtuelni školski jezički pejzaž, onlajn nastava, internet portali

A kézirat leadásának ideje: 2021. márc. 10.

Közlésre elfogadva: 2021. máj. 10.